

NFUs innspill til Kommuneproposisjonen 2027

Prop. 94 S (2025–2026)

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) viser til regjeringens framlegg av kommuneproposisjonen 2027 (Prop. 94 S) av 12. mai 2026. NFU er en menneskerettsorganisasjon med rundt 8 700 betalende medlemmer.

Tre grep i proposisjonen er av en størrelsesorden som krever klar reaksjon fra Stortinget: omleggingen av toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester, regjeringens støtte til å oppheve kompetansekravene i helse- og omsorgstjenesteloven, og varselet om å fjerne krav i investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser. Samlet svekker disse rettssikkerheten og tjenestekvaliteten for mennesker med utviklingshemming.

CRPD er inkorporert i menneskerettsloven fra 1. januar 2026 og er nå norsk lov. Stortinget må vurdere alle forslagene opp mot Norges plikt etter konvensjonen til å sikre selvstendig liv (art. 19), helse (art. 25) og habilitering/rehabilitering (art. 26). NFU finner det påfallende at proposisjonen ikke inneholder en samlet CRPD-vurdering.

NFUs viktigste standpunkter

- Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester må ikke svekkes. Flytting av budsjettansvar fra KDD til HOD i 2028 må ikke brukes til innlemming i rammetilskuddet. Ordningen er en individuell rettighetsgaranti for om lag 8 500 mottakere.
- Forslag om å oppheve kompetansekravene i hol. § 3-2 annet ledd må avvises. Kravene er en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti for mennesker med sammensatte helse- og omsorgsbehov.
- Avvikling av krav i investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser må stoppes. Krav om antall beboere og forbud mot uhensiktsmessig samlokalisering må beholdes. Forslaget legger til rette for reinstitusjonalisering – stikk i strid med CRPD art. 19.
- Vertskommunetilskuddet (HVPU) må videreføres uten reduksjoner.
- Forsøkshjemmel for «samlokalisering med andre boligformål» må ikke åpne for nye omsorgskonsept for personer med utviklingshemming.
- Innlemming av utvidet TT-ordning for brukere med særskilte behov i rammetilskuddet er bekymringsfullt. Stortinget må sikre at midlene fortsatt går til målgruppen.
- Kompetansetiltak for tjenester til personer med utviklingshemming (8,8 mill. kr) må videreføres som eget tilskudd og styrkes.
- Kommunekommisjonens andre delutredning må ikke svekke rettighetslovgivning, bemanningsnormer eller krav til enkeltvedtak.

1. Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester (kap. 5.4)

Regjeringen varsler at budsjettansvaret (14,25 mrd. kr i 2026, ca. 8 500 mottakere) flyttes fra KDD til HOD i 2028, og at det «vil bli vurdert å gjøre endringer, herunder om deler av ordningen skal innlemmes i rammetilskuddet». NFU avviser innlemming. Ordningen er en individuell rettighetsgaranti for de mest ressurskrevende mottakerne av kommunale helse- og omsorgstjenester. Riksrevisjonens påpekninger om administrative svakheter må møtes med forbedret KPR-forvaltning, ikke nedbygging av rettighetsgarantien. Innslagspunktet ble økt i 2026

og må reverseres til 2024-nivå; kompensasjonsgraden på 80 prosent må styrkes; aldersgrensen på 67 år må fjernes. Stortinget må allerede nå gi et tydelig politisk signal.

2. Kompetansekrav i helse- og omsorgstjenesten (kap. 5.2.4)

Regjeringen støtter Kommunekommisjonens flertallsforslag om å oppheve hol. § 3-2 annet ledd. NFU er sterkt imot. Kravene er resultatet av tiår med kamp mot institusjonalisering og en grunnpilar i rettssikkerheten for mennesker med utviklingshemming, som ofte har sammensatte behov. Når bare en liten andel av kommunene oppfyller kravene i dag og Helsetilsynet har avdekket utstrakt svikt, er det ikke rasjonelt å fjerne kravene – det er rasjonelt å skjerpe etterlevelsen. Kompetansekrav fungerer preventivt; etterhåndskontroll fungerer reparativt. Stortinget må be regjeringen trekke forslaget og i stedet styrke tilsyn, kompetansetilskudd og rekrutteringstiltak.

3. Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser (kap. 7.4)

Regjeringen vil «avvikle krav i tilskuddsordningen som ikke følger av annet regelverk». Kravene – inkludert antall beboere i bofellesskap og forbud mot uhensiktsmessig samlokalisering – er resultatet av langvarig arbeid for å hindre at kommunene reetablerer institusjonsliknende boformer. CRPD art. 19 forplikter Norge til å sikre at mennesker med funksjonsnedsettelse ikke pålegges en bestemt boform; FNs General Comment nr. 5 (2017) krever at staten aktivt motvirker institusjonalisering. Argumentet om byggetakt for eldre må ikke gjelde for mennesker med utviklingshemming, som har en annen behovsprofil. Forsøkshjemmel for «samlokalisering med andre boligformål» må eksplisitt unnta plassering av mennesker med utviklingshemming.

4. Vertskommunetilskuddet HVPU (kap. 7.4.1)

Tilskuddet (646,5 mill. kr i 2026, 28 kommuner) skal etter regjeringens varsel «vurderes» med tanke på reduksjon. NFU avviser dette. Vertskommunene har fortsatt et særskilt ansvar for beboere som ved HVPU-reformen valgte å bli boende. Mange er nå eldre med sammensatte behov og begrenset mulighet til å flytte. Reduksjoner kan tvinge fram kutt i tjenester eller flytting mot beboernes vilje. Tilskuddet må videreføres uten reduksjoner.

5. Innlemming av utvidet TT-ordning (kap. 7.11.7)

Den utvidede TT-ordningen (363,6 mill. kr) skal innlemmes i fylkeskommunenes rammetilskudd fra 2027, og fordeles etter ordinære kriterier fra 2028. Ordningen er livsviktig for personer som ikke kan benytte ordinær kollektivtransport. Erfaring fra andre innlemminger viser at øremerket formål pulveriseres. NFU mener ordningen må videreføres som øremerket tilskudd; subsidiært må det innføres rapporteringskrav som sikrer at midlene faktisk brukes på målgruppen.

6. Kompetansetiltak for tjenester til personer med utviklingshemming

Tilskuddet (8,8 mill. kr, kap. 761 post 60) er en av få konkrete statlige investeringer i kompetansebygging på dette feltet. Helsetilsynet har gjentatte ganger pekt på behovet. Tilskuddet må videreføres som øremerket og styrkes i 2027-budsjettet. Stortinget må sikre at det ikke innlemmes eller slås sammen med tilskudd hvor det utviklingshemmingsspesifikke formålet pulveriseres.

7. Kommunekommisjonens andre delutredning

Andre delutredning (2026) skal vurdere bemanningsnormer i barnehagesektoren, kompetansekrav i helse og omsorg, og «enkelte sider ved rettighetslovgivningen». Krav til

saksbehandling og enkeltvedtak er bærebjelker i rettssikkerheten – den høye omgjøringsraten i klagebehandling hos statsforvalter viser at problemet er kommunale ulovligheter, ikke for strenge krav. Innlemming av investeringstilskudd vil forsterke tendensen til stordrift og samlokalisering. Bemanningsnormer i barnehagene er særlig viktige for inkludering. Utredningen må sendes på reell høring, jf. CRPD art. 4 nr. 3.

8. Det økonomiske opplegget for 2027

Realvekst i frie inntekter på 3,5–4,0 mrd. kr dekker knapt demografimerkostnadene (3,0 mrd. kr). Handlingsrommet på 0,5–1,0 mrd. kr ut over demografi er utilstrekkelig: erfaringen viser at tjenester til mennesker med utviklingshemming rammes når kommunene må spare. NFU avviser TBUs «19-prosent-effektiviseringspotensiale» som ramme for politikken – tjenestene er rettighetsbaserte og lovpålagte, og effektivitetsargumentet brukes systematisk for å presse fram samlokalisering i strid med CRPD art. 19. Stortinget må be regjeringen tallfeste hva det koster kommunene å oppfylle pliktene, og forplikte staten til å dekke gapet.

9. Hva mangler i proposisjonen

- En samlet CRPD-vurdering av forslagene, særlig mot art. 19, 25 og 26.
- En vurdering av hvordan oppfølgingsordningen for kommuner med vesentlige mangler vil treffe tjenestesvikt overfor mennesker med utviklingshemming.
- Oppdatert oversikt over kommunenes etterlevelse av rettighetslovgivning, inkludert klagebehandlingsstatistikk fra statsforvalterne og tilsynsfunn fra Helsetilsynet.